

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 155, GOD. X, BEOGRAD, UTORAK, 20. JANUAR 2015.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 17. februara

MIXER

Piše: Mirnes Sokolović

TRADICIJA – PREDEO SLIKAN REKONSTRUKCIJOM

Srpska književnost je izgleda u nekoj fazi rekonstrukcije. Po raznim katedrama profesori, doktori, docenti i asistenti su u međuvremenu izučili različite teorije i sada se taj koncept nacionalne književnosti mora malo osavremeniti. Pretenzije su ogromne, što je valjda normalno u akademskim poduhvatima. Profesor Sava Damjanov, naprimjer, u svojoj knjizi *Nova čitanja tradicije* (Službeni glasnik, 2012.) želi sagledati čitavu srpsku književnost tako da ona korespondira sa nečim što naziva „civilizacijski izazovi epohe“. I Slobodan Vladušić je ulagao velike napore da dokaže kako nacionalna književnost može biti ključ otpora tzv. Megalopolisu koji osvaja sve. Milo Lompar je u *Duhu samoporicanja*, također, osmislio sistem kako provjeriti kojoj književnosti pripada neki autor: i dosljedno ga primjenjivao svaki put kad je trebalo dokazati da Ivo Andrić pripada srpskoj književnosti. Tako se inače ruši euronijjski titoizam.

AVANGARDNA FRIZURA BUNTOVNOG PROFESORA

Sava Damjanov je, među profesorima, zanimljiv prije svega po svome avangardnom imidžu. Neki bi rekli da je on postmodernista, vjerovatno i jeste. On će napisati da ga u srpskoj književnosti interesuju jezički eksperimentalna dela, žanrovski neizdiferencirani fenomeni, marginalizovane vrste, u kontekstu jedne nelinearne, interaktivne i hipertekstualne književnosti, nasuprot tradicionalnog kanona i literarnih klišeja. Kritikujući se pozicije istoriju srpske književnosti Jovana Deretića, on će primijetiti da se pripisivanjem nefikcionalnosti i istoričnosti srpskoj književnosti zanemaruju umjetnička kodiranja i estetsko uobličenje, kao tačke inovacije te literarne tradicije. Profesor Damjanov će, osim toga, doći do revolucionarnog zaključka da je književnost čak, kako se to stručno kaže, drugostepeni modelativni sistem. I ne samo to, on se zalaže za preosmišljanje tradicije tako da ona u savremenom horizontu očekivanja dobije novu punoću, ne bi li se premostio ambis između minule i današnje literature. Svaka korespondencija sa aktuelnom literarnom svijesću kod Deretića je, kaže, izostala.

Profesor-doktor Sava Damjanov tradiciju, međutim, vidi kao neku informacijsku mrežu kojom može surfati sasvim slobodno, kombinujući i percipirajući najraznovrsnije fenomene shodno trenutnom interesovanju. Jer nema više dominirajuće kulturne paradigme, svako može da izabere onu koju poželi. Budući potpuno slobodan na svojoj katedri, kao urednik antologijske edicije *Deset vekova srpske književnosti* u Matici srpskoj, profesor Damjanov će tako odabrati da se

bavi korpusom jezičko-umetničkih ostvarenja napisanih na srpskom jeziku, po svojoj volji. On će se tako, možda, oprijeti onoj opasnosti da se apsolutna sloboda kulturne produkcije pretvori u potpuno relativizaciju vrijednosti, jer u tome grmu ponekad leži onaj anarhistički zec, što je primijetio i profesor. Odlučivši se zato da tome srpskom korpusu priđe iz svoje inovativne, moderne i originalne književnoistorijske perspektive, on je izabrao jedan put da se bude, kako kaže, marginalizovan i ignorisan, ali i da se i zec ne ganja bez potrebe dok je još u šumi.

STUNDE NULL - INICIJACIJA U MOSKVI

Sve je počelo tako što je Damjanov 1981. upoznao Gojka Tešića u redakciji *Književne reči*. On je prije toga, kako svjedoči, bio naučio Tešićevu bibliografiju Miljkovića napamet, pročitao sve brojeve tog časopisa, *sa uzbuđenjem čitao* njegovo ime između korica Koderovih spevova. Nije ga mogao obodriti ni Gojkov prijateljski i ohrabrujući glas preko telefona, mladi Damjanov je sa jednim vrlo avangardnim strahopoštovanjem ušao u tu sobu dva sa dva, u koju su ga pripustili na poklonjenje mitropolitu srpske avangarde. Nakon što Tešić u tom, kako kaže, *centralnom holu srpske književnosti* ustane iza stola i pruži mu ruku, biće jasno da nova epoha u srpskoj književnosti počinje i tu je sigurno pomogla i kasnija *antistres žestina* kojom se počastio Damjanov da dođe sebi nakon te inicijacije (gdje će drugo nego) u hotelu Moskva, da se istorija ponovi.

Jednako kao što je 1920. Bogdan Popović u tom hotelu okupio za istim stolom Crnjanskog, Vinavera, Ujevića, Tošu Manojlovića, Sibila Miličića, tako su početkom osamdesetih, kako svjedoči Damjanov, mladi *buntovni postmodernisti* postali deo *neponovljivog Gojkovog projekta*, jedne rubrike u njegovom časopisu, žitelji te *Vinaverove ulice*, kako se rubrika zvala i kako je naslovljen ovaj vrlo osjetljivi esej u *Novim čitanjima tradicije*. Iako ih njihov guru, nažalost, neće pratiti u kasnijim *pićima* (*počinjalo se obično u „Londonu“, a završavalo ko zna gde!*), jer nikad nije negovao navike beogradske boemije, mladi postmodernistički bun-



Foto: FB / Hvala Alisteru Kroulju za sve što je učinio za srpski narod

tovnici će, blagodareći njegovoj rubrici, *na onaj eliotovski način* godinama *otkrivati i stvarati sopstvenu tradiciju*, samostalno. Taj postmodernistički buntovnički temperament se osjeća i u *Novim čitanjima tradicije*. On je glavni faktor *nove* rekonstrukcije u kojoj će srpska književnosti bljesnuti svojim umivenim ultramodernim licem. Stvarajući svoju sopstvenu tradiciju, kako to rade značajni pisci kao što su Eliot i Borhes, Damjanov će u ovoj svojoj

MIXER

Mirnes Sokolović: Tradicija – predeo slikan rekonstrukcijom

CEMENT

Saša Ćirić: Šta će biti s kućom?

ŠTRAFTA

Adriana Sabo: Obrazovane i bogougodne

VREME SMRTI I RAZONODE

Miloš Živanović: *

Predrag Lucić: Miris Kouachija na Balkanu

Aleksandar Novaković: Zbogom prošlosti

– budi bolja s drugim

knjizi osvojiti srpsku književnost u nekoliko stoljeća: on će čitati čak Gavrila Stefanovića Venclovića i Zaharija Orfelina, Dositeja, Lukijana Mušickog, Vuka i Njegoša, preko Sterije i Kostića, Milovana Glišića i Laze Lazarevića, da bi stigao sve do Svetislava Stefanovića, Crnjanskog i Pavića čak. Da se to buntovničko osvajanje tradicije na katedri odvijalo blagonadahnuto avangardnim duhom *krotkog Gojka* ne treba sada ovdje posebno ni isticati, a stiglo se čak samoinspirirati i Pavićevim *književnoistorijskim vremenom* od *naše stare, srednjeevokvne kulture do postmoderne*, kao cjelinom, kako je Pavić uvezao srpsku književnost, imajući, po Damjanovu, *osećaj za kontinuitet i važnost najdubljih tradicijskih procesa*, iako je u svojim romanima linearno vrijeme osporavao.

RAT - POSTMODERNA ZVEZDA VODILJA

U ime tog prevratničkog duha koji je konstruktivan, kada je tradiciji najpotrebnije, Damjanov će i gajiti najfinije razumijevanje srpske književnosti koju je, kao pravi rušitelj, na jedvite jade stekao, u nekoliko stoljeća, na svom odsjeku i u Tešićevoj kancelariji. Idući protiv struje, kao Lompar i mnogi akademci, on će lamentirati nad slučajem strijeljanog Svetislava Stefanovića, citirajući izvještaj sa jednog predavanja iz 1943. u kome Stefanović, kao uvodničar u Srpskoj čitaonici, govori o jednoj nesalomivoj duhovnoj kulturi, srpskoj, dva veka staroj. Kada bude došlo vrijeme da kaže nešto o Crnjanskom, usred 1993., Damjanov će, dosljedan svojem osporavateljskom maniru, opet nastupiti vrlo kontroverzno preporučujući da čekamo, crnjanskijeveski, da rat koji uveliko traje 1993. postane jednom cijeli i lijep kao *jedna svetla večna zvezda u noći pred nama*. Prije toga Damjanov će shvatanje Crnjanskijevog koncepta iz *Oklevetanog rata* porediti (šturo, pukim nabranjem motiva) sa razumijevanjem teatra apsurda, estetike ružnog, poetike zla, Kafke, De Sada, ljepote patnje, antičke tragedije.

Sve je to jasno i logično, to je sve normalno, jer jedino profesor, igrajući se avangardiste, jednu živu pobunu, u srcu etičkog imperativa, jedno prije svega poricanje života, mirnodopskog, kao besmislenog uživanja, žudnje za žvakanjem, punog mizerije, gada, očaja i niskosti, što radi Crnjanski u *Oklevetanom ratu*, može povezati na prvu asocijaciju sa doslovnom afirmacijom militarizma i stvarnim veličanjem ljepote rata... Samo vrlo anarhistični profesor početnik, u naporu novog čitanja tradicije, može takvo rušenje građanske svako-

ih, tako obrazovane, mrzi da metu podove, kako se to radilo u stara dobra vremena). Onda pređu tridesetu, ne odazivaju se na reč 'mama' i ne rađaju srpčad, tako dragu bogu i patrijarhu. A ima i onih koji su spremni da nam – kao i Oliveri – tu pamet oproste (kad smo već toliko zapele, ipak dogovor kuću gradi), ukoliko je iskoristimo u korist tradicije, naroda, a na sopstvenu štetu. U svakom slučaju će nam bog platiti za našu žrtvu. Na onom svetlu, po svemu sudeći.

Tako se mi, u suštini, vrtimo u krug. Tradicionalistički diskurs uporno jača, u njega se u integrišu elementi diskursa koji su nekad smatrani emancipatorskim i svi zajedno se postepeno vraćamo u srednji vek. Jedan od ključnih zahteva feminizma – pravo žena na školovanje i obrazovanje – stavljen je u službu Tradicije. Sada možemo biti i obrazovane, pametne, hrabre i snažne, a istovremeno moramo biti smerne i povučene. Pogledajte samo princezu Oliveru ■

1 Film je režirao Marko Novaković, dok scenario potpisuje Olivera Šaranović

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Miloš Živanović

*

Ljudi su postali
nalik na ljubitelje vlasti
ravnodušni sportski obučeni
bave se hranom i šetaju ljubimce
nazdravljaju
hit-parada 24 sata kuhinja
zveckaju i krckaju
staklene nožice hrabrosti solidarnosti
ko visoke čaše na trpezi pijane od iščekivanja
procvat naturalne privrede na netu

tržište belo i sivo poklapaju se na ogledalu u nulu
zaviši od svetla.

Noge vire iz kontejnera
maleni sakupljač
biser sija na dnu dubokog basena.

Značenje gladi se konstituiše brutalno
kao skupština u slavnoj zgradi s konjima
osvaja većinu svesti
ništa nije slučajno
u odigranoj spontanosti
iskazana volja bez savesti
kao u svakom getu
kad krči strah u praznim crevima ■

Piše: Aleksandar Novaković

ZBOGOM PROŠLOSTI, BUDI BOLJA S DRUGIM

Iz Muzeja raskinutih veza

Draga moja,

Bili smo dugo vremena u vezi i mada moje srce u pantalona-
ma kaže jedno, politički um mi nalaže drugo. Više ne možemo
da koegzistiramo, kohabitiramo i koitiramo. Žao mi je što ti
ovo govorim, jer si ti deo mog političkog života, mog esenci-
jalnog bića. Ti si ono što vaistinu jesam, bio i biću. Ti mi značiš
više nego sadašnjost i budućnost zajedno. U stvari, što se me-
ne tiče, ti si moja sadašnjost i budućnost. Ali, moramo da bu-
demo iskreni, ljubavi. To što smo imali nije moglo da traje više
od par mandata. Još se sećam našeg vrelog kongresa 1989. go-
dine kada je, na Vidovdan, buknuła naša afera. Rascvetala si
se preda mnom ko kosovski božur. Podatna kao zagonetni os-
meh Mire Marković. Ječala si nakostrešeno kao Miloševićeva
najava ratova preko zvučnika na Gazimestanu. Bila si rumena
kao SPS ruža i stopljena sa mnom kao Jugoslovenska udruž-
na levica. Milionima si donela orgazam, drusna ko šumadinska
seljanka, milionima nesreću i stradanje, jebiga, kako se kome
zalomilo. Ali, pucala si i krvarila samo za mene.

Ali, avaj, moj život piše romane Dobrice Ćosića a ni Ćosića ne-
ma više da ih antidatira. Životopis mi se, o, čarobnice, raspleo
ko godine raspleta i vreme zmija, postao sam grešnik, ko što
bejah po potrebi vernik i otpadnik. Bio sam za tebe levica, de-
snica i centralno. Mozak mi je s partijom pukao tri dana pre ro-
ka a da stvari budu još gore i grđe, sahranio sam svoje srce u
Požarevcu, tačno ispod lipe. U očajanju, peo sam se na ono br-
do, kale, na Kalemegdanu, što na turskom znači brdo, razu-
meš, brdo, jebiga, ali nigde nije bilo naše Miljacke. Samo Sava
i Dunav. Kako predvidljivo! Ostalo mi je samo da tužno, na en-
gleskom u večernjoj školi, recitujem na smenu stihove Šekspi-
ra i Cecine pesme. Kako gorko padahu suze moje lude funkcio-

nerske! Koliko patih dok sam pevao jednu te istu pesmu na
svakoj partijskoj gozbi. I pio sam zbog tebe, ljubavi, ne znam
jesi li primetila u medijima ovih godina. Ja uglavnom dobro
podnosim alkohol, samo me kamere nerviraju. Jednom sam
hteo tako pod dejstvom alkohola da plivam za krstom na Bo-
gojavljenje, da se istreznim, ali mi nisu dali pa sam iz protesta
zapretio hapšenjem direktora Narodne biblioteke. A onda sam
se, kao što to obično biva, istreznio u krevetu s drugom koali-
cijom i shvatio da me čekaju godine NAPRED-ovanja.

Znam, varao sam te s Vučićem, ali tebe nisam zaboravio. I da-
lje si mi jedina i pored drugih. Samo sam s tobom zaista vodio
ljubav, s drugima sam upražnjavao oralni seks i gutao poniže-
nja. Ostao sam ti veran i kad su te svi zaboravili. Ali, ne biva vi-
še, ljubavi, ono što naše bejaše. Moram da se promenim i po-
zapadnjačim. Biračko telo mi to nalaže. Ako si primetila, samo
za tebe skinuo sam ružu sa partijske zastave i okačio petokra-
ku iz doba vrhunca ljubavi naše. Ako negde ugledaš da mi je

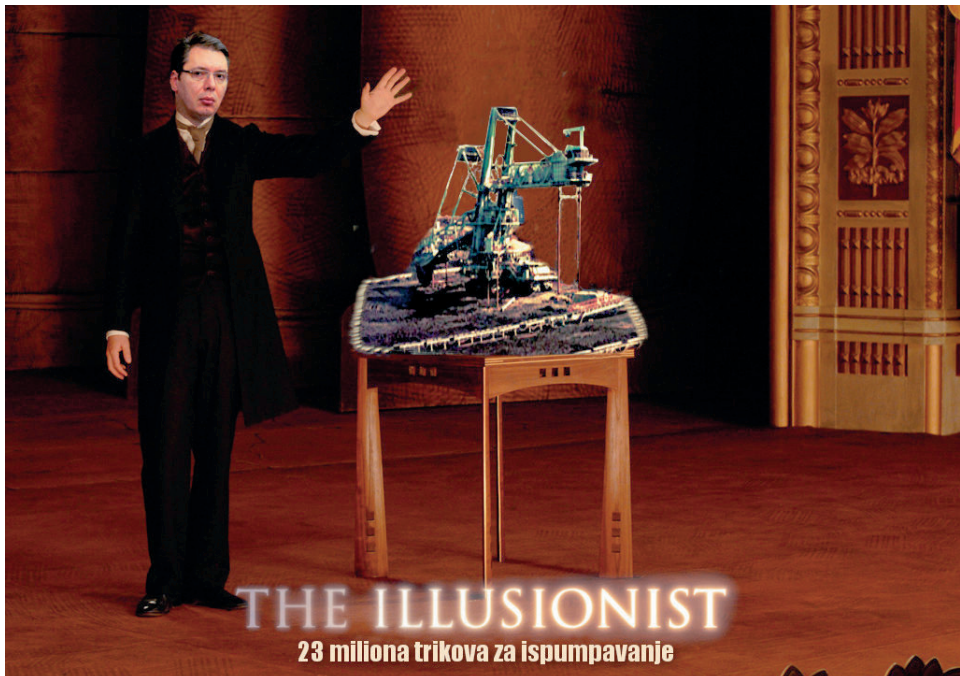
petokraka požutela, znaj, to je samo da prikrije tugu moje ne-
sanice i čežnju za tobom.

Ti si mi, uprkos svemu, na pameti, u krvi i drugim telesnim teč-
nostima. Men se dušo od tebe ne rastaje ko što reče Vulin, kad
umisli da je neki BJ Štulić. Stoga ćemo se ti i ja vidati jednom
nedeljno, ne vikendom... Ne, u stvari viđa ćemo se kad god
stignemo, kao i do sada, ali krišom, jer ja sam tvoj čovek, ja ne
mogu bez tebe čak ni da hoću – a neću. Nije to između nas sa-
mo kres-šema, veruj mi. Znaš li koliko te volim, Sunce moje po-
noćno!? Baš zato te i molim za ovu uslugu. Hajde da formalno
raskinemo, štampe radi. Ti i ja ćemo jedini znati pravu istinu.
Šta bi nam falilo? A meni bi pomoglo. Veruj mi, to je samo for-
malnost! Nikad se neću istinski rastati s tobom, o prošlosti, o
prošlosti moja,

Voli te tvoj,
Litl 'Ajvan



Fotomontaža: Mrtvi albatrosi



Fotomontaža: Mrtvi albatrosi

lirika utoke

Piše: Predrag Lucić

MIRIS KOUACHIJA NA BALKANU

Srbi vrište da je Charlie s pravom
Zasluzio kaznu Allahovu,
Jer je crto - igrajuć se glavom –
Zulum srpske vojske na Kosovu.

I Bošnjaci šire sličnu priču
Da je Charlie list bez trunke stida,
Jer se ko fol rugajuć' Mladiću
Izrugivo žrtvi genocida.

I Hrvati Charlie drže krivim
Jer je Papu pravio budalom
I sprdo se s Kristom, Bogom živim,
I sadio tikve sa Feralom.

Zalažu se složno svi šoveni
Da se Charlie najzad dokusuri,
Jer kad već su uživo kreteni,
Da bar nisu u karikaturi!

Suvišan je Charlie – složno misle
Umni Srbi, Bošnjaci, Hrvati...
Jer što bi ih takve nesuvisle
Itko ikom trebo nacrtati?! ■